

KONFERENCE A AKTIVITY GEOGRAFŮ

Co přinesla Výroční konference České geografické společnosti 2016

Po dvou letech se českým geografům opět naskytl „celostátní“ příležitost k prezentování aktuálních výsledků výzkumu a poznání, ale zejména k výměně názorů o dalším směřování geografické vědy, či spíše geografických disciplín. Ideální prostředí pro tyto účely poskytla Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Ve dnech 5.–7. září 2016 zde pod taktovkou organizačního výboru z Jihočeské pobočky České geografické společnosti a katedry geografie Pedagogické fakulty JČU proběhla očekávaná a velmi zdařilá výroční konference ČGS. Motto „Geografické myšlení jako aktuální společenská výzva“ slibovalo nabídku nejnovějších poznatků, kterými může geografie oslovit jak odbornou, tak prakticky neohrazenou širokou veřejnost. Akce se konala za mimořádné pozornosti nejvyšších funkcionářů JČU a Pedagogické fakulty. Setkání volně předcházela Soutěž o nejlepší studentskou vědeckou práci a jednání Hlavního výboru ČGS.

Úvodní plenární sekce, ve které vystoupily osobnosti jednotlivých proudů současné geografie (fyzická, historická, regionální, humánní a vzdělávání), poskytla aktuální náhledy na stav, problémy, otazníky a perspektivy těchto zastřešujících oblastí geografických aktivit. Jádrem jednání konference pak demonstrovaly odborné specializované sekce. Do těchto bylo rozděleno více než 110 přihlášených příspěvků. Zatímco fyzická geografie, geografické vzdělávání a příbuzná geoinformatika si „vysloužily“ sekce s označením podobným názvům těchto proudů, nebývale pestré spektrum humánně-geografických příspěvků si vyžádalo také velmi specifické sekce. Jednání probíhalo paralelně v 5 místnostech, velmi příhodně rozložených v jediné moderní budově nedaleko sebe, což umožňovalo přecházet podle zájmu z jedné sekce do druhé, jak je tomu již holou nezbytností na mezinárodních („globálních“) akcích. Bylo tak možné vyslechnout jak vyhlédnuté prezentace, tak se osobně seznámit s jejich autory. Starší, střední a zejména mladší generace českých (a také slovenských) geografů viditelně nezahlíží a dobře drží krok se světovým děním. Zde je přehled sekcí, které pokrývaly mnohé sféry

aktuální humánní geografie: „Geografické myšlení“, „Rozvojová geografie“, „Krajina, venkov, zemědělství“, „Regionální identita a percepce prostoru“, „Politická geografie“, „Cizinci v Česku“, „Geografie cestovního ruchu“, „Lokální a regionální rozvoj“, „Geografie osídlení“, „Behaviorální geografie a kvalita života“, „Metropolitní a nemetropolitní regiony“, „Geografie dopravy a mobility“, „Environmentální aspekty rozvoje“ a „Geografie religii“. Jak je vidět, zcela dominuje sociální problematika, ekonomické obory jsou v pozadí (o průmyslu bylo proneseno jen málo slov). Řada z těchto sekcí probíhala na pokračování, zatímco geografické kartografii „postačila“ jediná sekce, jakoby v tomto směru bylo vše v pořádku a vývoj dosáhl zenitu dokonalosti. Velké pozornosti se těšila sekce „geografického vzdělávání“, jež se dočkala dokonce 4. pokračování. V tom lze pozorovat, že učitelé vidí současné problémy a hledají cesty k jejich řešení. Geoinformatika ve službách geografie nabídla celkem 10 příspěvků ve dvou sekcích. Doslova „popelkou“ konference se stala fyzická geografie. Ve dvou sekcích odeznělo celkem 9 příspěvků (vyjma půd pokryly všechny přírodní složky krajiny).

Jednání na konferenci příjemně zpestřily hojné přestávky, kdy bylo možné „probrat“ vyslechnuté referáty, pohovořit s jejich autory a považovat o možné spolupráci do budoucna či dojednat další možnosti výměny poznatků. Dny jednání vhodně uzavíraly večerní společenské akce, ať již to byla „degustační“ exkurze do „Minipivovaru ZF JU s drobným pohoštěním“, nebo závěrečný „Společenský večírek s rautem a živou hudbou“. Počasí se po dobu konference ukázalo „v dobrém světle“. Většinou zamračená obloha a sem tam kapka deště držela účastníky ve zdech jednacích místností a diskuzních prostorách. Teprve pro plánované exkurze po hostitelském městě a nedalekých rybnících počasí poskytlo „badatelskou atmosféru“.

K zahájení konference byl vydán sborník abstraktů, takže důvodem k účasti na jednání konkrétních sekcí byly nejen atraktivní názvy příspěvků, ale také možnost něco se takto předem dozvědět o jejich konkrétním obsahu. Organizačnímu výboru v čele s doc. Stanislavem Kraftem se tak podařilo připravit velmi zdařilé setkání českých a slovenských geografů, za což jim patří jak obdiv, tak srdečný dík.

Konference vedle výměny informací přinesla i některé otazníky, nad kterými je zapotřebí se také zamyslet. Socializace moderní (a nejen) české geografie (nikoliv ve smyslu „socialistický“) nabízí úžasné spektrum diskuzních námětů, které mohou ovlivňovat jak veřejné mínění, tak rozhodovací, především politické procesy. Trochu se tak snižuje praktická ekonomická stránka humánní geografie (snad s výjimkou dopravy a rekreace, zčásti i zemědělství, regionální integrované ekonomicko-geografické studie jsou jen vzácně k vidění). Že by snad bylo způsobeno obtížemi se získáváním dat z dostupných „státních“ zdrojů? Kdepak jsou ty časy, kdy i tyto údaje se hledaly „v terénu“? Naopak geografické vzdělávání se těší přízni a zájmu geografické komunity (ovšem kolik z referujících byli učitelé základních a středních škol, aby nedošlo k odtržení teorie od praxe, aby byla

problematika viděna různými očima?). Geografická kartografie kupodivu neřeší žalostný stav některých školních atlasů, kde stále roste odstup české produkce už i od stavu v rozvojových zemích. Zvláštní kapitolou je chování české fyzické geografie. Grantové prostředky snad jdou do obou hlavních proudů české geografie přibližně stejnou měrou, ale fyzických geografů je na akcích české odborné veřejnosti jako šafránu. Jakoby se fyzická geografie atomizovala do elementárních analytických oborů (což je výhodné pro „exaktizaci“, zcela však nevýhodné pro syntetizující pojetí geografie) a rozpadala se na drobné disciplíny (byť mezinárodně podporované podobným trendem), jež kolem sebe staví ohrady. Protože tento jev není žádnou novinkou a je pozorovatelný zvláště po přelomu milénia, do jisté míry hrozí existenčním problémem pro geografii v očích veřejnosti. Syntéza, problémové pojetí úkolů a kooperace jsou jistě náročné, ale v nich je zakotveno tradiční a stále aktuální komplexní vnímání a zkoumání okolního světa, čímž se geografie liší od ostatních věd.

Jaromír Kolejka

Konference Stav geomorfologických výzkumů v roce 2016, Frýdlant nad Ostravicí

Letošní šestnáctý ročník konference České asociace geomorfologů (ČAG) „Stav geomorfologických výzkumů v roce 2016“ se uskutečnil 11.–13. 5. 2016 ve Frýdlantu nad Ostravicí a po několika letech se organizace zhostilo pracoviště katedry fyzické geografie a geoekologie Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity v Ostravě (OU). V areálu rekreačního střediska Budoucnost pod majestátnými beskydskými horami se sešlo 58 účastníků ze šesti různých zemí (Česko, Polsko, Maďarsko, Rakousko, Belgie a Německo), čímž se konference mohla směle zařadit k typu „mezinárodní“.

Úvodní slovo přednesl děkan Přírodovědecké fakulty OU doc. Jan Hradecký. Celou konferenci pak odstartovala sekce tří zvaných přednášek (keynote lectures) na aktuální geomorfologická témata. Součástí akce bylo rovněž vyhlášení výsledků 4. ročníku soutěže o nejlepší kvalifikační práci v oboru geomorfologie. Cenu za nejlepší bakalářskou práci získala studentka Ostravské univerzity v Ostravě Olga Kluzová (Růstové odezvy smrků zteplých na sesuvnou událost Girová 2010). Nejlepší magisterská práce vznikla na geografickém pracovišti Masarykovy univerzity v Brně (Lenka Ondráčková: Podmínky transportu sedimentů v povodí Černé Opavy – analýza (dis)konektivity fluviálního systému). Cenu za nejlepší dizertační práci pak získal Václav Stacke ze Západočeské univerzity v Plzni (Holocenní vývoj údolních niv v předpolí Západních Beskyd na příkladu řeky Bečvy). Pro nadšené geomorfology, kteří se nebáli podzemí, byla

Účastníci konference na Ondřejníku v rámci celodenní exkurze po zajímavých geomorfologických lokalitách Moravskoslezských Beskyd. Foto: J. Lenart.

ještě první den večer připravena exkurze do pseudokrasové Kněhyňské jeskyně. Netradiční a lehce adrenalinové podívané se zúčastnilo celkem 14 zájemců. Čtvrteční program (12. 5.) byl vyplněn jednotlivými sekcemi příspěvků napříč glaciální, dynamickou, fluvialní, tektonickou a antropogenní geomorfologií. Prezentováno bylo celkem 45 příspěvků (z toho 22 posterů). Je potřeba zdůraznit, že téměř polovinu účastníků (28 z 58) tvořili mladí, nadějní studenti bakalářského, magisterského i doktorského studia, pro které je tento typ konference skvělou motivací a příležitostí vstoupit do pravého vědeckého světa. Setkání začínajících a zkušených geomorfologů by mělo být přínosem pro obě skupiny a možností navázat potenciální spolupráci napříč jednotlivými pracovišti. Závěrečné zhodnocení si vzali na starost doc. Jan Hradecký a doc. Tomáš Pánek, kteří oba stáli u zrodu pořádání pravidelných geomorfologických konferencí již v roce 2000. Oba ocenili spoluúčast studentů, ať už při organizačních záležitostech, nebo přímou participaci na přednáškách a posterových sekcích. Páteční, lehce deštivou, exkurzí po zajímavých geomorfologických lokalitách Moravskoslezských Beskyd byla celá konference zakončena.

Závěrem se sluší poděkovat organizačnímu týmu katedry fyzické geografie a geoekologie za skvěle odvedenou práci a bezproblémový průběh celé konference a všem účastníkům za jejich účast a příspěvky. Interaktivní sborník abstraktů je přístupný na webové stránce konference (http://konference.osu.cz/geomorfologie/doc/Book_of_abstracts_CAG2016.pdf). Fotogalerii naleznete pod odkazem <http://alive.osu.cz/beskydy-opet-hostily-konferenci-tentokrat-geomorfologickou/>.

CECHG – Central European Conference of Historical Geographers, Praha

Tradičně stabilní pozici historické geografie v české geografické komunitě potvrzují v posledních letech zejména aktivity Výzkumného centra historické geografie, jež je společným projektem Historického ústavu AV ČR, v. v. i. a geografů z Přírodovědecké fakulty UK a kterému se daří rozvíjet síť historických geografů i směrem k regionálním pracovištím. Letošní nejvýznamnější aktivitou centra byla bezesporu Středoevropská konference historických geografů (Central European Conference of Historical Geographers), která mezinárodní účastí a kvalitou programu potvrdila atraktivitu Prahy jako geografické konferenční destinace.

Konference, která se uskutečnila na přelomu srpna a září (31. 8. – 2. 9. 2016), se zúčastnilo přes sto přispěvatelů z více než 15 zemí, z nichž mnohé překračují rámec střední Evropy (např. Rusko, Izrael, Turecko, Belgie). Zvané přednášky přednesli Winfried Schenk z University v Bonnu a Peter Jordan z Rakouské akademie věd. První jmenovaný ilustroval tři tematické (a metodologické) směry, které umožnily historickým geografům v Německu reagovat na zásadní změny, jimiž zejména metodologie geografického výzkumu prošla v 70. letech 20. století, zatímco druhý přednášející směřoval svou přednášku k vysvětlení historických kořenů kulturní diverzity v Evropě, a z ní plynoucích rizik pro proces evropské integrace.

Odborné prezentace byly uspořádány do 18 tematických panelů a posterové sekce, v nichž bylo předneseno celkem 62 ústních příspěvků a prezentováno 18 posterů. Tematická struktura odborných příspěvků dle mého soudu naznačila dva trendy. Prvně, jednoznačně reflektovala současné tematické směry a metodologické přístupy, které lze sledovat v zaměření české historické geografie (identita, dědictví, důraz na diskuzi o místě) a jejich velmi dobrou ukotvenost v mezinárodním výzkumném prostředí. Zároveň (zadruhé), převahou kulturně-a politicko-geograficky zaměřených příspěvků potvrdila přetrvávající rozdíly mezi historickogeografickými a environmentálně historickými konferencemi, u nichž explicitní důraz na životní prostředí láká stále častěji účastníky např. z řad ekologických či biologických disciplín. Oproti tomu na referované konferenci byly příspěvky s výraznějším environmentálním akcentem představovány jen několika panely věnovanými u nás tradičně silnému výzkumu klimatických změn a přírodních ohrožení. Konferenci ovšem předcházela letní škola ESEH (European Society for Environmental History), a tak si i zájemci o výrazněji ekologická témata mohli přijít na své. Poněkud překvapivá byla naopak skutečnost, že se mezi tématy jen v omezené míře objevilo ve střední Evropě klasické téma výzkumu dlouhodobých změn využití území. Na druhou stranu je nutno podotknout, že konference byla termínově (nikoliv tematicky) určitým „předskokanem“ Výroční konference České geografické společnosti (5.-7. září v Českých Budějovicích), a někteří autoři tak snad volili mezi oběma akcemi.

Exkurze a recepcie pro účastníky konference se konala v budově Karolina. Foto: Dana Fialová.

Celkové vyznění konference hodnotím jednoznačně kladně. Konference poukázala na schopnost organizátorů připravit profesionální akci, která je i díky jejich široké síti kontaktů atraktivní pro respektované odborníky ze zahraničních historicko-geografických kruhů, a přispívá dobrému renomé tuzemské historické geografie v zahraničí. Navíc se jednalo o akci v nadmíru příjemné a inspirativní atmosféře, která – stejně jako předchozí workshopy a pravidelná lednová setkání tuzemských historických geografů – přesvědčila také o tom, že může nabídnout tematicky orientovanou výzvu pro (nejen) české geografy nehledě na jejich primární ‚*field of expertise*‘. Centru díky!

Pavel Raška

8th International Student and Early Career Conference NEW WAVE

Ve dnech 19. a 20. května 2016 se uskutečnil již osmý ročník mezinárodní studentské konference NEW WAVE. Jako tradičně byla konference pořádána na půdě Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy za podpory Geografické sekce, České geografické společnosti a katedry sociální geografie a regionálního rozvoje. Záštitu

Konferenční exkurze s Robertem (Pragulic). Foto: Mark&Miranda, thecommonwanderer.com.

nad konferencí poskytli rektor Univerzity Karlovy, náměstek primátorky Magistrátu hlavního města Prahy a starostka městské části Praha 2.

Během dvou dnů konferenci navštívilo přes 80 účastníků z Maďarska, Polska, Slovenska, Spojených států, Nizozemska, Spojeného království a Česka. Své výzkumy představilo celkem 40 prezentujících ve 12 sekcích, jejichž témata pokrývala široké spektrum současných otázek z oblasti nejen sociální a fyzické geografie, ale také sociologie, urbánních studií, demografie, politologie, antropologie, ekologie a dalších vědních disciplín.

První den konference byl zahájen úvodním slovem hlavních organizátorů. Za organizační tým pronesla uvítací řeč Kamila Klingorová, Geografickou sekci a katedru sociální geografie a regionálního rozvoje reprezentoval svým proslavem Dušan Drbohlav a Radim Perlín pronesl několik slov za Českou geografickou společnost a MČ Praha 2. Jako hlavní řečník dne poté vystoupil Francis Magilligan z Dartmouth College v New Hampshire. Jeho přednáška byla zaměřena na problematiku rekultivace říčních toků v souvislosti s odstraňováním hrází a jezů. Na základě několika příkladů ze států New Hampshire, Massachusetts a Connecticut byly diskutovány sociálně-ekologické aspekty související s odstraňováním hrází na říčních tocích a rozdílné postoje zúčastněných stran na danou problematiku.

Po krátké přestávce s občerstvením následovaly prezentace v sekcích. Dopolední paralelní sekce byly reprezentovány příspěvky na téma politické geografie

a urbánních studií. Odpolední sekce poté soustředily prezentace zabývající se tématy cestovního ruchu, kulturního dědictví a výzkumy z oblasti rozvojových studií. Součástí odpoledního programu byla také posterová sekce, v níž bylo představeno celkem 16 posterů zahrnujících různá témata ze sociální geografie, sociologie a fyzické geografie.

První den konference dále pokračoval tematickými exkurzemi zaměřenými na problematiku bezdomovectví v Praze. Exkurze byly organizovány průvodci ze sociálního podniku Pragulic. V česky vedené části průvodkyně Zuzka odhalila účastníkům konference své zkušenosti s životem na ulici v centru Prahy spojené s tématy drogové scény, ženského bezdomovectví a prostituce. Druhá paralelní exkurze v anglickém jazyce, která byla vedena železničním nadšencem Robertem, nesla název „Po železničních pražcích do košířského squatu“. Robert posluchačům přiblížil život ve squatech, spaní podél železnic a další oblasti života lidí bez domova. Celý den byl poté zakončen neformálním posezením a večeří v místní restauraci.

Druhý den zahájila úvodní přednáškou Marie Heřmanová, která pracuje jako koordinátorka migračních aktivit v nadaci Open Society Fund a je spoluzakladatelkou iniciativ „Hlavák“ a „Pomáháme lidem na útěku“. Její přednáška uvedla posluchače do současného tématu migrační „krize“ z pohledu dobrovolných terénních pracovníků v uprchlických táborech na evropských hranicích a poukázala na to, jak jejich zkušenosti ovlivňují vnímání této situace v české společnosti. Na úvodní přednášku tematicky navázala sekce pojednávající o současných migračních výzvách. V sekci paralelní s názvem „Travelling images“ byly představeny tři výzkumy zabývající se konceptem místa ve spojení s transformující se krajinou a společností.

Dopolední program byl ukončen v pořadí třetí a poslední plenární přednáškou, jež byla přednesena projektovou manažerkou pro mezinárodní spolupráci ze Středočeského inovačního centra. Athziri Moreno Romo představila ve své přednášce problematiku mezinárodní spolupráce lokálních vlád a související cíle programu rozvoje měst po roce 2015 a programu tzv. sesterských (partnerských) měst. Jako bývalá manažerka sesterských měst a zahraničních věcí ve městě Zapopan (Mexiko) představila jiný úhel pohledu na tuto problematiku a zároveň poukázala na odlišné možnosti a překážky při zajišťování mezinárodní spolupráce mezi městy v Česku a v Mexiku.

Po přestávce na oběd následoval odpolední program v sekcích. V první části účastníci představili výzkumy a diskutovali otázky na téma kvality života, paralelní sekce se poté nesla ve znamení rozvojových studií. Druhé dvě sekce byly zaměřeny na geografii dopravy a různorodá témata z oblasti environmentálních studií.

Z velké diverzity témat jednotlivých sekcí i plenárních přednášek je zřejmé, že interdisciplinární charakter konference byl naplněn. Účastníkům tak byly

poskytnuty možnosti pro výměnu informací a nápadů a široký prostor pro vzájemnou inspiraci, a to jak v podobě předmětu výzkumu, tak v podobě přístupů k nim. Celá konference byla již tradičně zakončena proslovem s poděkováním účastníkům i organizátorům a následnou neformální diskuzí nad skleničkou vína. Osmý ročník mezinárodní konference NEW WAVE tak splnil veškeré očekávání a připravil půdu pro další devátý ročník, který se bude konat opět v květnu roku 2017.

Veronika Dumbrovská, Barbora Predanocycová

Mezinárodní konference IMISCOE poprvé v Praze

Ve dnech 30. 6. – 2. 7. 2016 proběhl na půdě Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy třináctý ročník konference mezinárodní sítě IMISCOE, která sdružuje výzkumné instituce a vědce zabývající se studiem migrace a integrace. Hostitelské role se letos poprvé ujalo výzkumné centrum GEOMIGRACE, vedené doc. Dušanem Drbohlavem, ve spolupráci s Českou geografickou společností.

Letošního ročníku nesoucího název *Migration and Development* (Migrace a rozvoj) se zúčastnilo téměř 400 odborníků působících při akademických a výzkumných institucích, ale i ve veřejném sektoru a v nevládních organizacích po celém světě. Ačkoli je síť IMISCOE primárně evropskou iniciativou, její výroční konference jsou stále hojněji navštěvovány vědci z amerického kontinentu, Asie i například Austrálie – i na konferenci v Praze jsme tak mohli potkat vědce z mimoevropských institucí.

Před oficiálním začátkem konference proběhla intenzivní jednání dvou klíčových orgánů sítě IMISCOE, *Editorial Committee* (redakční komitét) a *Board of Directors* (řídící výbor), kde hlavní zástupci všech členských institutů dostali příležitost k vzácnému osobnímu setkání, při němž bylo rozhodnuto o dalším směřování činnosti IMISCOE. Souběžně se uskutečnil doktorandský workshop pořádaný skupinou doktorandů tvořících jádro *IMISCOE PhD Network*. Čtyři desítky doktorandů v různých fázích studia v rámci něho načerpaly inspiraci pro svou studijní, publikační i výzkumnou činnost a dostaly příležitost diskutovat o radostech a obtížích, které přináší pedagogicky působícím postgraduátům výuka o migraci. Po workshopu následovalo shromáždění doktorandů, kde byla představena činnost *PhD Network* za její dosavadní působení a ohlášeno uvolnění některých pozic v poradním orgánu „*PhD Soundboard*“.

V rámci uvítacího ceremoniálu promluvili zástupci pořadatelů a některých partnerů konference, mezi nimi například Vladimír Špidla. Během následné napjatě očekávané přednášky profesora Ahmeta İcduygu z istanbulské Koç University účastníci naplnili hlavní aulu Purkyňova ústavu k prasknutí. Profesor

Franck Düvell (Oxford University). Foto: Tereza Pavelcová.

İçduygu promluvil o problému uprchlictví z perspektivy rozvoje jak vysílajících, tak přijímajících států. Připomněl klíčový aspekt, který je především v politických a mediálních diskuzích o uprchlictví často opomíjen, a to potřebu vnímat osoby na útěku především z hlediska jejich lidské autonomie a osobní důstojnosti, což je přístup, kterým státní i mezinárodní politiky mohou významně přispět ke stabilizaci nejen životní situace samotných uprchlíků, ale i vztahů v přijímajících společnostech jako celku. Po předání prestižního ocenění *Maria Baganha Award* za nejlepší dizertační práci v oblasti migračních studií Italce Mileně Belloni, která se ve svém etnografickém výzkumu zabývala vnímáním a zvládáním imobility u eritrejských nucených migrantů, následoval působivý hudební koncert brněnského uskupení Indigo Quartet a slavnostní přípitek v Karolinu.

V průběhu všech tří dní pak probíhala paralelní jednání v celkem osmdesáti sekcích, z nichž některé tvořily výzkumné či publikační workshopy dlouhodobě spolupracujících či nově utvořených mezinárodních skupin vědců se společným zaměřením a jiné probíhaly podle klasického modelu diskuzních panelů sestavených z tematicky souvisejících individuálních příspěvků. Kromě problematiky vztahu migrace a rozvoje, která rámovala celou konferenci, byly významně zastoupeny příspěvky dotýkající se probíhající uprchlické krize, zkušeností a prožitků nucených migrantů, jakož i dopadů daných migračních pohybů na zúčastněné

země, dále migrace v rámci Evropské unie, čerstvě před konferencí otřesené výsledkem hlasování o tzv. brexitu, a neopomenutelné oblasti integrace migrantů. Polovinu panelů předsedali členové týmu GEOMIGRACE, druhé poloviny se pak ujali významní vědci z prestižních světových univerzit a dalších vědeckých institucí.

Konferenci zakončil závěrečný ceremoniál korunovaný přednáškou profesorky Peggy Levitt z massachusettské Wellesley College, jedné z ikon studia mezinárodní migrace, která se spolu se svými kolegyněmi v 90. letech minulého století zasadila o vznik a následný strmý růst popularity „transnacionálního přístupu“ v migračních studiích. Peggy Levitt se ve svém příspěvku soustředila na globální sociální systém, který by podle ní měl urychleně reagovat na transnacionální životy stále většího počtu lidí. Po její přednášce následovalo tradiční předávání *Rinus Penninx Award* za nejlepší konferenční příspěvek, který letos za svůj inovativní článek o politických remitencích a integraci získal Ali R. Chaudhary působící při oxfordském International Migration Institute.

Účastníci konference kromě vědeckého programu hojně využili možnosti zúčastnit se doprovodných akcí v podobě prohlídek Prahy vedených po třech volitelných trasách, komentované návštěvy pražské vietnamské tržnice Sapa s autentickou večeří a slavnostní konferenční večeře v krásném prostředí malostranské

Procházka Prahou. Foto: Pavel Petr.

Občanské plovárny. Tu zakončila spontánní „vědecká diskotéka“ za skvělého hudebního doprovodu pražské kapely The Party Band.

Konference by se nemohla uskutečnit bez základního finančního vkladu sítě IMISCOE a významné finanční podpory Magistrátu hlavního města Prahy, Ministerstva zahraničních věcí České republiky, Univerzity Karlovy, Přírodovědecké fakulty UK, Geografické sekce PŘF UK, katedry sociální geografie a regionálního rozvoje PŘF UK a Dopravního podniku hlavního města Prahy. Organizátoři rovněž děkují mnohým partnerům, kteří nedocenitelným poskytnutím svého know-how, materiálů nebo např. prostor průběh konference značně usnadnili, a třiceti studentům působícím jako personál konference, kteří se po několik dní intenzivně starali o to, aby vše a všichni byli ve správný čas na správném místě.

Organizátorské žezlo pro čtrnáctý ročník konference IMISCOE s názvem „*Migration, Diversity and the City*“ (28.–30. 6. 2017) si od GEOMIGRACE převzala Erasmova univerzita v Rotterdamu.

Více viz www.imiscoe.org.

Lenka Pavelková, Kristýna Psychlová

Evropský venkov a jeho vnímání

Pátá moravská konference o výzkumu venkova EURORURAL '16 s názvem Evropský venkov a jeho vnímání se konala na Mendelově univerzitě v Brně od 29. srpna do 2. září 2016. Konference se zúčastnilo 46 odborníků, z toho 17 českých (včetně organizátorů) a 29 zahraničních. Bylo zastoupeno 16 zemí. Na konferenci bylo předneseno 25 prezentací a 7 posterů. Klíčový příspěvek, který zasadil problematiku do celoevropské dimenze, přednesl Martin Heintel z Universität Wien. V případě prezentací bylo zastoupení českých a zahraničních autorů 5 ku 20. Sborník abstraktů obsahuje 35 položek. Příspěvky se týkaly různých problémů, spojených s venkovem, například otázek cestovního ruchu, využití země, krajiny, výroby energie z obnovitelných zdrojů, demografického vývoje, problematiky malých měst, kvality života, sociálního kapitálu aj. Je zajímavé, že zemědělství jako hlavní téma se prakticky nevyskytlo, i když pochopitelně zůstalo jako součást ostatních venkovských aktivit.

EURORURAL se postupně vyprofiloval na relativně malou konferenci, která umožňuje bezprostřední kontakty mezi účastníky. Výhodou je rovněž skutečnost, že jednání není nutno dělit na paralelní sekce, takže účastníci mají možnost vyslechnout všechny příspěvky včetně prezentací z jiných oborů. Je přitom zajímavé, že ačkoliv absolutní počet účastníků oproti prvním ročníkům poklesl, počet zemí, které reprezentují, zůstává víceméně stabilní, takže konference si udržuje celoevropský charakter. Letos poprvé bylo zastoupeno Srbsko.

Důležité rovněž je, že si konference vytvořila okruh stabilních účastníků, kteří jsou v jednotlivých případech doplňováni novými často mladými odborníky z různých disciplín, zabývajících se venkovem. Účastníkům je standardně nabízeno publikování jejich příspěvků v časopise *European Countryside*, který je nově zařazen do databáze SCOPUS.

Hladkou organizací konference umožňuje vybavenost Mendelovy univerzity, která disponuje moderními kapacitami přednáškovými, edičními i cateringovými. Svou pozitivní roli sehrálo i město Brno, které je výborným místem pro organizování mezinárodních konferencí – i když letos ukázalo účastníkům poněkud rozkopanou tvář. V neposlední řadě je významnou atraktivitou i jižní Morava, kam směřují exkurze.

Hlavním smyslem konference je navázání, udržení či obnovení interpersonálních vztahů mezi odborníky, zabývajícími se příbuznou tematikou. K tomu slouží mimo jiné sociální část konference. Letos šlo o tradiční procházku Brnem, návštěvu slavného arboreta Mendelovy univerzity, slavnostní večeři v restauraci *Sunset*, doplněnou živou cimbálovou hudbou a exkurzí, která tentokrát směřovala do Třebíče jako památky UNESCO, jaderné elektrárny Dukovany a pivovaru Dalešice. Právě tyto akce, které bývají často doplněny spontánními akcemi, představují hlavní přidanou hodnotu konference. Účastníci, kteří omezují svou účast jen na odbornou část nebo dokonce jen na vlastní vystoupení, se zbytečně ochuzují o možnost navázat osobní kontakty s odborníky z řady zemí Evropy. Významným, i když v současné době obtížně kvantifikovatelným výsledkem, jsou kontakty, které mohou vrcholit v podávání mezinárodních grantů, společné účasti na dalších konferencích, společných publikacích a podobně.

John Shaddock, který byl požádán o závěrečné hodnocení konference, vyjádřil optimistický názor o její budoucnosti. To zavazuje organizátory začít připravovat šestý ročník, který by se měl konat v létě 2018. Podrobnější informace o konferenci EURORURAL '16 (sborník abstraktů, exkurzní průvodce, seznam účastníků, fotogalerie) jsou nebo se vbrzku objeví na webové stránce konference <http://www.eurorural.eu/eurorural16.html>.

Antonín Vaishar

Výroční konference Americké asociace geografů v San Franciscu

Ve dnech 29. března až 2. dubna 2016 se konala v San Franciscu výroční konference Americké asociace geografů (AAG). Již dlouho to není pouhé setkání vědecké komunity jednoho státu (USA), případně kontinentu, je to mezinárodní akce světového formátu, jíž se pravidelně účastní geografové z celého světa. Počet účastníků (7–8 tisíc) několikanásobně zastiňuje světové geografické kongresy

Registrace probíhala i přes rekordní počet účastníků velmi rychle. Foto: T. Siwek.

pořádané Mezinárodní geografickou unií (IGU), jichž se obvykle účastní kolem 2 tis. geografů. Poslední americké akce přilákaly ještě víc zájemců než obvykle. Podle organizačního štábu se letos v San Franciscu registrovalo 8 938 geografů, čímž tato mega-konference vyrovnala rekord loňské konference v Chicagu a stala se jednou ze dvou nejnavštěvovanějších geografických akcí všech dob. Přesněji to zatím nelze rozlišit, protože definitivní číslo účastníků se ještě může nepatrně změnit.

Konference se konala v hotelu Hilton v centru San Franciska a v několika dalších hotelech v sousedství (Marriott, Nikko a Marker). Tak velká akce se již léta do jednoho hotelu prostě nevejde. San Francisco hostilo konferenci AAG již počtvrté. Předtím to bylo v letech 1970, 1994 a 2007.

Program měl 496 stran, ale vytištěn se vydával jen na objednávku za zvláštní poplatek. Jinak byl pouze v elektronické podobě a většina účastníků ho měla ve svém telefonu. Proto lidé spěchající na vybranou přednášku nelistovali v publikacích, což bylo běžné na konferencích tohoto typu ještě před 5–10 lety, ale hleděli do svých „chytrých“ telefonů. Tak to bude vypadat v budoucnu zřejmě všude.

Na tak velké akci je třeba si program přednášek vybírat velmi pečlivě, protože každý může stihnout jen malý zlomek toho, co bylo nabízeno. Byla zde mimořádná možnost setkat se s nejlepšími geografy světa: jak s živoucími klasiky v osobách Davida Lowenthala (nar. 1923) nebo autora prvního geografického zákona Waldo

Toblera (nar. 1930), tak i s mladými nadějnými vědci, kteří mají svou kariéru teprve před sebou. Shromáždění uctilo i nedávno zesnulé světové geografy Edwarda Soju (1940–2015) a Doreen Massey (1944–2016).

Mohli jsme se přesvědčit, že vedení AAG se značně feminizuje. Mezi posledními pěti prezidenty, kteří se ve funkci střídají po roce, byly čtyři ženy: Audrey Kobayashi (2011–12), Julie Winkler (2013–14), Mona Domosh (2014–15) a Sarah Bednarz (2015–16). Je to možná snaha o vyrovnání se s historickou převahou mužů v nejvyšších funkcích, jelikož v prvních 90 letech existence geografické asociace najdeme mezi prezidenty ženy pouze dvě.

Ze zahraničí přijelo do San Francisca mnoho geografů z anglojazyčných oblastí, především z Velké Británie. Byli zde ale i představitelé zemí anglosaskému světu hodně vzdálených, jako např. z Nepálu, Senegal, Kamerunu nebo z Etiopie. Česká geografie byla v San Franciscu zastoupena také. Již tradičně zde bylo několik pražských geografů z Albertova, dále dva kolegové z Brna a autor tohoto textu reprezentující Ostravu. Můžeme doufat, že na příští výroční konferenci AAG bude česká účast minimálně stejně početná. Bude se konat 5.–9. dubna 2017 v Bostonu.

Tadeusz Siwek

61. sjezd Polské geografické společnosti

Konal se ve dnech 27.–29. června 2016 v Krakově pod heslem „Tradice a modernita v geografii“. Organizovala ho tamní pobočka společnosti a Pedagogická univerzita, konkrétně Geografický institut její Geograficko-biologické fakulty. Sjezd nebyl velkou akcí: zúčastnilo se ho kolem 140 polských geografů, kteří přednesli 80 referátů a prezentovali 22 posterů. Malá účast je způsobena pokračujícím drobením polské geografické komunity, jelikož některé geografické subdisciplíny dnes mají už vlastní společnosti a jejich představitelé často dávají přednost setkávání se v rámci svých specializací před celogeografickou akcí. Týká se to hlavně polských geomorfologů a hydrogeografů. Celopolský sjezd se nyní koná jednou za dva roky a ten krakovský byl sjezdem volebním. Staronovým předsedou společnosti byl zvolen do svého druhého funkčního období nestor polské geografie, jednaosmdesátiletý prof. Antoni Jackowski z Krakova, specialista na geografii náboženství. Českou geografickou společnost na sjezdu polských kolegů reprezentoval autor tohoto článku.

Polští kolegové se v nejbližší budoucnosti chystají na 100. výročí vzniku své organizace, které oslaví na jubilejním sjezdu ve Varšavě v lednu 2018. Netypický zimní termín byl zvolen proto, aby se sjezd konal přesně v den výročí vzniku společnosti.

Tadeusz Siwek

GoGoGozo – terénní exkurze za studiem „hravých“ metod v geografii

Na jaře 2016 jsem měl možnost účastnit se, společně s dalšími čtyřmi studenty Univerzity Palackého v Olomouci, terénní exkurze na Maltu, konkrétně na ostrov Gozo. Hlavními tématy na tomto výjezdu byly nové přístupy v geografii zvané „playful geography“. Exkurze je pořádána v rámci společného projektu Erasmus+ mezi Univerzitou Palackého v Olomouci, University of Manchester, University of Warwick, University of Malta a Utrecht University.

Během studia jsem se více seznámil s globálním rozvojovým vzděláváním (GRV) a také jsem zpracovával bakalářskou práci na téma kite mapping.

Na ostrově, kde jsme strávili přesně 10 dní, jsme měli jedinečnou možnost osvojit si vědomosti o poměrně nových a „hravých“ metodách, které se dají využívat při zkoumání okolí i při výuce geografie jako takové. Tyto metody byly zvláště zajímavé pro nás, pro studenty přijíždějících ze země, kde si nové západní formy vzdělávání ještě nenašly na akademické půdě místo vůbec, nebo je povědomí o těchto metodách velmi slabé. Pro mě osobně bylo tak moc zajímavé zjišťovat, že i ve výuce by se daly využívat originální a poutavé výzkumné nástroje, jako jsou třeba smell mapping, sound mapping nebo metoda dérive. Těmto metodám hodně nahrává fakt, že dopředu jdou i technologie. Na západních univerzitách se naučili držet s tímto vývojem krok a implementovat jej i do výuky geografie. Myslím si, že podobné metody by u nás uvítal ne jeden student.

Z mého pohledu byla tato exkurze taky hodně o uvědomění si rozdílů mezi jednotlivými zeměmi a jejich pohledy na studium a aplikování poznatků v praxi. Na první pohled byl vidět, jak rozdílné přístupy v zemích panují. Musím se tak přiznat, že pro nás, české studenty, s větším citem pro praxi, bylo místy těžké přizpůsobit se studentům západní školy a jejich tendencím k intenzivnímu studiu literatury a historie každé, pro nás zdánlivě nedůležité, maličkosti. V rámci rozdílů bych chtěl také zmínit úroveň angličtiny. Nabítený program, který nás na kurzu provázel, jde ruku v ruce s komunikací. V tomto případě tedy samozřejmě v angličtině. Můžeme si myslet, že umíme anglicky obstojně, ale když máme každý den vést filosofické debaty o kritickém myšlení, školství a tak dále, tak zjišťujeme, že náš slovník nabítený v českém vzdělávacím prostoru mnohokrát nestačí a slovní zásoba dojde uprostřed druhé věty. Tímto bych chtěl jen apelovat na další studenty, ať jazyku věnují velký důraz, protože nové inovativní metody se vyvíjejí, jen k nám dochází pomalu, a tak člověk musí hledat v publikacích zahraničních.

Velmi doporučuji, ať se studenti na podobné výjezdy hlásí tak moc, jak jen mohou. Nejen, že se zde dozví mnoho nových informací, ale setkají se zde i se studenty z jiných zemí, prožijí hezké chvíle a možná si uvědomí, stejně jako se to stalo mně, kam a jak inovativně mohou dál své studijní já posouvat.

Na návštěvě na Severní (Arktické) federální univerzitě v Archangelsku

V Archangelsku se dříve nacházely 2 univerzity – Pomorská státní univerzita (založena roku 1932) a Státní technická univerzita v Archangelsku (založena v roce 1929). Od 21. října 2009 začala na základě dekretu č. 1172 prezidenta Ruské federace rozsáhlá restrukturalizace původních univerzit, která vyústila v roce 2010 ve sloučení obou univerzit v jeden celek s názvem Severní (Arktická) státní univerzita v Archangelsku [*Northern (Arctic) Federal University – NarFU*]. 8. června 2010 získala univerzita z rukou prezidenta Ruské federace Dmitrije A. Medveděva akreditaci vzdělávací instituce vytvářející inovačních vědecké a lidské zdroje pro účely zkoumání ruského severu a arktické oblasti. 9. října 2010 byla rektorem univerzity jmenována prof. Elena V. Kudryashova (na základě usnesení vlády Ruské federace č. 515).

V roce 2016 proběhla zatím poslední reorganizace všech univerzitních pracovišť NarFU, kdy z původních 16 institutů vzniklo 7 vysokých škol, které by se daly srovnat se statutem našich fakult.

1. Vysoká škola ekonomiky a managementu.
2. Vysoká škola energetiky, ropy a zemního plynu.
3. Vysoká inženýrská škola.
4. Vysoká škola přírodních věd a techniky.
5. Vysoká škola informačních technologií a automatizovaných systémů.
6. Vyšší škola psychologie a vzdělávání učitelů.
7. Vyšší škola společenských a humanitních věd a mezinárodní komunikace.

Mimo hlavní sídlo univerzity v Archangelsku se v současnosti nacházejí univerzitní pracoviště v Severodvinsku, Korižmě a Narjan-Mare. Společně s doprovodnými budovami kolejí a menzy sídlí v současné době univerzita v 203 objektech.

V akademickém roce 2015/2016 NarFU nabízí studium v 356 studijních programech, z toho 231 bakalářských (4leté), 158 specializovaných (4leté), 97 magisterských (2leté) a 62 doktorských studijních programech (aspirantura). Přímo na výzkum arktického prostředí je zaměřeno 22 studijních programů. Celkem tak v současné době na univerzitě studuje v denním studiu 17 228 studentů – 12 443 v bakalářských, 1 413 v oborové specializaci, 1 000 magisterských programech, 300 aspirantů na vědeckou hodnost, 5 doktorandů a 2 067 v ostatních programech). Dálkové studium v současné době studuje 7 807 studentů. Počet akademických pracovníků dosahoval čísla 4 000. Univerzita hospodaří ročně s rozpočtem kolem 179,5 mil. Rublů, z toho 30 mil. Rublů je určeno přímo na výzkum v Arktidě. V rámci komunikace se studenty je na univerzitě zaveden informační systém SAKAI, který je obdobou systému IS MUNI na Masarykově univerzitě. Dále jsou v provozu 3 samostatné interní systémy – pro správu projektu, dokumentový server a ekonomika.

V souvislosti s nastavením cílů v dlouhodobém záměru univerzity jsou pro akademický život neméně důležité expedice do Arktidy, především na souostroví Nová země, Země Františka Josefa a do Severního a Bílého moře. Celkem se jich do roku 2016 uskutečnilo 10 a během expedice se vystrídalo na palubě lodi 311 účastníků. Již v roce 2012 (1. června až 10. července) se konala první expedice pojmenovaná po plavidle, ledoborci „Professor Molchanov“. Expedice se zúčastnilo 22 výzkumných pracovníků (akademičtí pracovníci z NArFU, Ph.D. studenti, ale i výzkumníci z Moskvy a Petrohradu). Trasa expedice vedla z Archangelsku přes Bílé moře – Barentsovo moře – Země Františka Josefa – Nová země – ostrov Kolgujev – poloostrov Kanin zpět do Archangelsku. Během expedice se na palubě zrodila velká myšlenka o „plovoucí univerzitě“. Tato myšlenka byla podpořena Ruskou geografickou společností a Severní hydrometeorologickou společností. V dubnu 2012 byl projekt oceněn formou prezidentského grantu. Projekt „Plovoucí univerzita“ umožňuje kombinaci vzdělávacího procesu a výzkumné činnosti přímo na palubě lodi.

Na mezinárodní úrovni se univerzita stala v roce 2011 součástí velkého makroregionu s názvem „JArctic“, kde se sdružují univerzity např. z Norska, Finska, Švédska, Dánska, Islandu, USA a Kanady. V rámci výměnného pobytu mezi univerzitami jak studuje v akademickém roce 2015/2016 v Archangelsku více jak 160 zahraničních studentů. Mezinárodní spolupráce univerzity je rozvíjena na projektové úrovni. V celouniverzitní prostředí je v současné době řešeno 19 projektů financovaných z 9 programů (např. EU 7. Rámcový program, TEMPUS, Erasmus Mundus, Erasmus Plus – J. Monnet, SIU – Norské centrum pro mezinárodní spolupráci v oblasti vzdělávání, Národní ministerské zdroje, Arktický ENPI CBC program nebo Fulbrightův program). Mezi spolupracující univerzitní pracoviště patří např. univerzity z Peru, USA, Kanady, Angoly, Sudánu, Demokratické republiky Kongo, Nigérie, Číny, Pákistánu nebo Iránu. Celkem je tak navázána spolupráce s 98 univerzitami po celém světě.

Vysoká škola ekonomiky a managementu vznikla na základě příkazu rektora NArFU č. 635 ze dne 18. června 2014. Původní Institut ekonomiky, financí a podnikání vznikl 1. dubna 1995 jako organizační jednotka Technické univerzity v Archangelsku. Na Pomorské státní univerzitě byl 1. března 1994 zřízen Institut managementu, později k 27. září 1996 upraven na Institut managementu a práva. Škola se nachází v budově postavené v roce 2009 v samotném centru města, s výhledem na řeku Severní Dvinu. Hlavním posláním je poskytovat vědeckou a vzdělávací centrum na přípravě vedoucích pracovníků, jejichž cílem je řešit strategické sociální a ekonomické problémy severního Ruska a Arktidy.

Škola poskytuje v akademickém roce 2015/2016 vzdělávání v denní i distanční formě. Denní studium navštěvuje 563 studentů, kteří mají možnost si volit mezi 3 akreditovanými studijními programy (Ekonomika, Management a Státní správa a samospráva), které se dále dělí na 18 studijních oborů. Nejnavštěvovanějším

Hlavní budova Severní (Arktické) federální univerzity v Archangelsku na ulici Severní Dviny.
Foto: L. Lněnička.

studijním oborem je Ekonomika, kde studuje 95 studentů. Naopak „nejslabším“ oborem je Státní správa a regionální rozvoj. Tento obor studoval v akademickém roce 2015/2016 pouze 1 student. Distanční studium nabízí rozložení studia podle studijního oboru od 2,5 roku do 6 let v 48 různých studijních oborech. Celkově tak v distanční formě studuje 1776 studentů, nejvíce v oboru Státní správa a regionální rozvoj (148 studentů). Zaměstnáno je 160 zaměstnanců (vědci a učitelé). Studentům i zaměstnancům jsou k dispozici moderní počítačové učebny, kde se konají i video přednášky a konference on-line. Dále aula vybavená multimediálními projektory a interaktivními tabulemi, velká knihovna (5 tis. svazků, především v ruském jazyce) a studovna pro samostatné práce studentů, která je vybaven počítačem s volným přístupem na internet.

Mým „domovským“ pracovištěm se po dobu tří týdnů stala *katedra marketingu a podnikání*, kde jako vedoucí katedry mě přivítala doc. Elena M. Ponomareva. Dále na katedře působí jako odborník na vzdělávací a metodické činnosti Elvira N. Kručinina. Nicméně jde především o administrativní pracovníci, která se stará např. o zápisy z porad, vykonává funkci tajemnice u státních závěrečných zkoušek apod. Elvira byla také mojí hlavní překladatelkou a organizátorkou mého pobytu. Dále jako akademičtí pracovníci na katedře působí 15 odborníků, z toho 7 pracovníků je zaměstnáno na plný úvazek. Ostatní mají zkrácený úvazek, jelikož

působí především v praxi. Úvazek pro akademického pracovníka se skládá z dílčích činností – mimo výuku jde o vědeckou a projektovou činnost, konzultace, hospitace na praxích a metodické vedení závěrečných prací. To vše odpovídá rozsahu 1 440 hod. za rok, přičemž pro přímou výuku je vyčleněno 250 hod. za rok. V rámci spolupráce s univerzitami se odborníci katedry podílí vždy 1× za měsíc na výuce na jiné univerzitě v Ruské federaci. Výuka na katedře probíhá v bakalářském, magisterském i specializovaném stupni studia. Během studia studenti mimo přímé výuky absolvují také praktika, zaměřená na posílení spolupráce mezi veřejným a soukromým sektorem. V bakalářském stupni studenti 2. ročníku absolvují praxi v soukromé firmě v délce 2–4 týdny, v magisterském stupni 2 týdny. Součástí předmětové skladby je také na konci studia v posledním semestru příprava závěrečné práce v délce 8 týdnů.

Odborné aktivity katedry nejsou zaměřeny pouze na pedagogickou činnost, ale také na vědecko-výzkumné projekty. V současné době se na katedře řeší 1 velký projekt (Travel and tourism management in Arctic region) v rámci programu IRONIC ve spolupráci s Arctic University ve Finsku a Lappland University v Norsku. Projekt je zaměřen na edukační aktivity, během trvání (1,5 roku) se pořádají letní a zimní školy zaměřené na ochranu životního prostředí, ochranu kulturního a přírodního dědictví. V rámci přípravy Strategie rozvoje cestovního ruchu Archangelské oblasti se studenti katedry podílejí na výzkumu v oblasti cestovního ruchu a managementu pod záštitou Ministerstva kultury Archangelské oblasti. Dalším velkým projektem, do kterého jsou zaměstnanci katedry zapojeni, je vybudování Centra socio-ekonomického rozvoje Severu a Arktidy. Ostatní projekty jsou řešeny na základě bilaterálních smluv mezi subjekty z veřejné i soukromé sféry v Archangelsku a Archangelské oblasti. Jde především o projekty zaměřené na rozvoj cestovního ruchu (např. letní školy na Solovetských ostrovech). Pracovníci katedry jsou zapojeni v odborné komisi pro rozvoj a cestovní ruch města Archangelsk. Navázána je spolupráce s významnými státními institucemi a ostatními univerzitami v Ruské federaci, např. významná je spolupráce s Vysokou školou ekonomickou v Petrohradu, Národním parkem Ruská Arktida, Ruskou geografickou společností a Ruským hydrologickým úřadem v rámci výzkumu na palubě plovoucí univerzity.

Libor Lněnička

Geografická letní škola „Jakutsko-Bajkal 2016“

Katedra geografie Institutu přírodních věd Severovýchodní federální univerzity (SVFU) v Jakutsku potvrzuje další událost v řadě letních akcí pro geography a přátele geografie. Vedle krátkodobých úzce tematických pobytových letních škol, na které

Výsadek výpravy letní školy z terénního vozidla Ural a odborný geografický výklad pod vrcholem „Železné hory“ v pohoří Koljar (2 200 m n. m.). Foto: J. Kolečka.

jsou zváni studenti z Ruska i zahraničí, byla v roce 2016 uspořádána v pořadí již druhá „putovní“ letní škola (v roce 2015 to byla letní škola „Kraje věčně zmrzlé půdy Jakutsk-Magadan“). Tyto putovní letní školy si už vysloužily podnázev „letní škola – expedice“ díky atraktivně, avšak velmi náročně postavenému programu. Tento typ letní školy probíhá po relativně dlouhé trase (a to i sibiřských podmínkách – doslova tisíce kilometrů), střídá se řada dopravních prostředků (autobus, vlak, loď), ubytování je organizováno na studentských kolejích a internátech škol všech stupňů (v místech, kde taková řízení jsou, zpravidla zcela bezplatně) a ve vlastních stanech (na předem vyhlédnutých bezpečných místech), probíhá různými typy regionů (podle charakteru přírodní a kulturní krajiny) a odborný výklad je poskytován v lokalitách zastávek jak místními znalci, tak spolucestujícími odborníky. Součástí programu jsou návštěvy školních a kulturních zařízení po trase.

Letošní putovní letní škola expedice byla naplánována na poměrně dlouhé období vrcholného sibiřského léta od 23. června do 22. července 2016 po trase dlouhé cca 3 500 km z Jakutska přes Něrjungri, Tyndu (na Bajkalsko-amurské magistrále), Čaru, Severobajkalsk, Listvjanku (u výtoku Angary z jezera Bajkal), Irkutsk, Sljudanku (na Transsibiřské magistrále), Aršan a Mondy (v pohoří Sajany). Výprava je společně připravována studenty geografie na SVFU pod vedením místních učitelů v čele s doc. Svetlanou Ivanovovou a za trvalé pozornosti vedení

univerzity a osobně rektorky J. I. Michajlovové. Program je rozdělen na jednotlivé dny, za jejichž realizaci odpovídá vždy dvojice místních studentů. Ti zajišťují výběr lokalit ubytování (v případě kolejí a internátů včetně jednání s tamní správou těchto zařízení), místa zastávek a rozdělení úloh při odborném výkladu, doby prohlídek školních kulturních objektů (většinou muzeí), jednání s firmami při prohlídkách výrobních, těžebních, rekreačních aj. objektů, pronájem dopravních prostředků a rezervaci cestovních dokladů (jízdenek na vlaky a lodě). Příprava začíná s náležitým předstihem a před zahájením akce probíhá její simulovaná realizace. Studenti v učebně předvádějí veškeré připravené položky v chronologickém pořadí plánované výpravy. Vedení školy zajišťuje propagaci akce mezi veřejností, potřebné zvací dokumenty (pozvání, povolení), zahajovací ceremoniál – na tyto záležitosti dohlíží pak některý z prorektorů (SVFU má přitom cca 18 000 studentů denního studia). Kromě počasí je pak akce předem důkladně připravena a lze ji uskutečnit. Nutno pak ještě z vlastních prostředků nakoupit zásoby potravin, ze kterých pak denní služby (složené ze všech účastníků) připravovaly snídaně a večeře, často také obědy. Mezi účastníky tradičně dominují studenti polských univerzit (nejen studující geografie). Pro zajímavost: V Polsku každoročně probíhá celostátní soutěž vysokých škol na téma (kolektivně) „cestování za poznáním“ a těší se pozornosti ministerstva školství. Vítězné kolektivy pak získávají vedle ocenění pro své školy i značnou prestiž.

Časové a pracovní zatížení v Jakutsku mi umožnilo účast na cca první polovině plánované letní školy od Jakutska po Čaru. Ve vlastním hlavním městě Jakutska (Republika Sacha – Jakutsko) v Jakutsku a jeho okolí proběhla prohlídka Muzea mamutů, Kryologického ústavu Akademie věd (Institutu merzlotověděnijsa, včetně sestupu šachtou do „Království věčné merzloty“), národního svátku Ysyach a mysu Tabaginského (cca 100 m vysokého levostranného abrazního srázu nad řekou Lenou). Vlastní nástup na trasu se odehrával na pravém břehu Leny (v Jakutsku cca 4 km široké, včetně ostrovů) v městečku Nižnij Bestjach (pro zajímavost, sem byla dotažena z Něrjungri před třemi lety Jakutská železniční magistrála, momentálně pouze ve zkušebním provozu s nákladní dopravou), kde proběhl nákup potravin a dalšího vybavení v podstatně příznivějších cenách než ve vlastní metropoli. První zastávka platila přírodní rezervaci Buluus, chránící hluboké údolí Lenské tabule s vývěry teplých pramenů, které za hlubokých zimních teplot zamrzají a vytvářejí několik metrů silnou trvalou vrstvu ledu, tzv. náleď. Nedaleká obec Kerdjom s dřevěnými kostely a dalšími objekty byla podrobena dotazníkovému šetření k hodnocení obslužnosti obyvatel. Na lokalitě vápencových útesů (kambrium–ordovik) nad řekou Ljutenge byly pozorovány procesy rozsedání svahů na permafrostu. V okolí Něrjungri byla neocenitenu prohlídka gigantického povrchového uhelného dolu firmy Mečel Majning (pův. Jakutugol'). Zde těžené a obohacované černé uhlí slouží pouze exportu do Japonska, Jižní Koreje a Číny (dosud vytěženo cca 300 mil. tun při skryvce cca 185 mil. tun). Po Malé BAM

se přesunula výprava z Něrjungri do Tyndy na „velkou“ BAM a odtud do Nové Čary v Čarské kotlině mezi pohořími Kodar a Udokan v Bajkalské riftové zóně. Prohlídka pohoří Udokan (podél trasy opuštěné novodobé vysokohorské železnice Čara-Čina, 73 km, náklady, 300 mil. Eur, max. 1 659 m n. m.) dokumentovala ohromné rudné bohatství Sibíře. „Železná hora“ (cca 2 220 m, podle GPS) s okolím v sousedním pohoří Koljar obsahuje několik desítek miliard tun kvalitní železné rudy (ocelku) a zcela „plaší“ střelky kompasů. Nedaleká hora rudy vanadu byla důvodem stavby železnice, teprve později se ukázalo, že Rusko nemá technologii na oddělení vanadu od ostatních kovů, akce zkrachovala a ministr dopravy byl odvolán. Rozryté svahy jsou typické i pro sousední Udokan s ohromnými nalezišti mědi (cca 25 mil. tun čisté mědi). V extrémním terénu se velmi osvědčil nákladní automobil značky „Ural“ s kabinovou nástavbou, schopný koly o průměru cca 1 m a náhonem tří náprav překonávat terénní stupně o výšce kolem jednoho metru. Podobně tomu bylo na cestě k pověstným Čarským pískům i při brodění řeky Srednij Sukukan vytékající z Kodaru. Cca 30 km² písečných přesypů na dně kotliny vzniklo patrně na přelomu pleistocénu a holocénu vyvátím z morén a sandrů nahrnutých kodarskými úpatními ledovci malaspinského typu. Nedaleké termální lázně byly tečkou za polovinou letní školy a následoval dlouhý přesun vlakem k severnímu zakončení Bajkalu.

Účastníci výpravy si vedli deníky se záznamy pozorování, návštěv a odborných výkladů a vedle toho získali nepřeborné množství exotických zážitků a praktických zkušeností v pobytu v přírodě za extrémních podmínek a v etnicky neznámém prostředí. Geografie snad získala další příznivce.

Jaromír Kolejka